

Jahe ja põuane lehekuu

Põllumeestele, ehitajatele, sünoptikutele ja puhkajatele tundub Eesti sageli olevat vaid ebameeldivusi pakkuv maa. Klimatoloogidele on meie kodumaa aga huvitav tööpõld: ikka ja jälle pakub ilmastik midagi erilist.

AIN KALLIS, meteoroloog

Ka tänavune kevad polnud mingi erand. Mai ja aprilli ilmad läksid otseku vihetesse. Tartumaa maikuu keskmine õhutemperatuur (8,1° C) oli eelmise kuu omast madalam, esimene kümepäevak sarnanes märtsi lõpuga, olles 3-kraadise keskmisega poolsajandi jahedaim.

Vulbriöö pani noorte külmataluvuse proovile, sest maapinna lähedal oli sooja vaid terake ühe nulli. Inglise vemmälvärss «Hurray, hurray / the first of May! / Outdoor sex / begins that day!» ei ole meie kliimas kohane.

Lapsed tuppa, tali tuleb!

Kümnendast kuupäevast nägi pool Eestit paar päeva välja kui jõulupostkaart. Kõige paksema, 10–18-sentimeetrise lumekatte sai Mulgimaa, Tartu kant pidi leppima poole õhema valge vaibaga, mis püsis puude varjus veel paar päeva.

Halb oli kogu ilu juures see, et lumekoorma all murdusid puud, neli viiendikku Tartumaast jäi mõneks ajaks elektrita ja aedades hävis võimalik marjasaak.

Möödunud aasta maisoojus käis nelja lainena üles-alla, tänavu tõusis see aga aegamisi kuu lõpupoole.

Teise dekaadi keskmine oli siinmail juba 6,9° C (kuigi ligi 4

kraadi alla normi). Kuu lõpp tuli juba tavalisest palavam, pooltel päevadel oli õhusooja üle 20° C, maksimum saabus 22. mail 23,9 kraadiga (Valgas ja Võrus oli 29. mail isegi 25,6 kraadi sooja).

Vaid viimase päeva näitajad läksid aia taha: ilm muutus järsku üpris viluks ja niiskeks.

Kogu Eesti territooriumi keskmiseks õhutemperatuuriks arvutas meteoroloogia ja hüdroloogia instituut 7,7° C, mis jääb peaaegu 2 kraadi alla normi. Kõige soojem oli Pärnus (8,6° C), kõige jahedam riigi äärealadel Ristnas ja Narvas (7° C). Muide, Pärnus oli nüüd sama soe kui möödunud aastal kõige külmemas kohas Ristnas.

Eurovisiooni lauluvõistlusel olid enim kasutatud sõnad «beebi», «armastus» ja «tuul».

Kogu maikuu oli tuuline, ligi pooltel päevadel ulatusid puhangud isegi sisemaal üle 10 m/s. 29. mail tekkis Tõraveres äkiline tuulekeeris, 14 m/s, mis murdis metsas puid maha.

Kui tuul jahutas, siis päike soojendas. Päikest jagus maikuu jooksul palju, vaid kahel päeval polnud seda Tartumaal üldse näha.

Sademeid tuli mais väga vähe, Eestis keskmiselt 22 mm, mis on peaaegu kolm korda vähem kui mullu. Tõraveres mõõdeti vihma ja lumesulavett 26,2 mm. Hea vähemalt, et lund oli varakevadel rohkesti, see leevendab mõnevõrra põldude ja metsade põuailminguid.

Kartul maha toomingate aegu

Sünoptik Ene Linno tsiteerib sageli vanasõna «Enne jaani paku vihma, pärast tuleb isegi».

Kartulipanek hilines pea

kõikjal: muld polnud valmis seemet vastu võtma. Agronoomide soovitus järgi peaks selleks olema 10 cm sügavusel pinnases vähemalt 7–8 kraadi sooja. Tõraveres jõudis soojus sinna alles 16. kuupäeval.

Vanarahvatarkuse kohaselt saab optimaalset kartulipaneku aega määrata ka lihtsamate vahenditega: aeg on küps, kui kannatab palja tagumikuga mullal istuda. Mai algul oleksid tolle meetodi katsetajad tõenäoliselt saanud radikuliidi.

Soovitatakse jälgida ka toomingate õitsemise aega. Fenoloog Rein Ahase andmeil puhkesid toomingad Lõuna-Eestis 12. mail, põhja pool kuus päeva hiljem.

Kui tänavused kevadkuude (märtsist maini) andmed kokku võtta, selgub, et oli keskmisest soojem kevad. Oleksid veel aprilli ja mai ilmad olnud õiges järjekorras, loksaks looduski rohkem. Aga vanarahvas ütleb: kui jüri toob roheline, sööb mai selle ära.

Juuni on lõpuks toonud oodatud suvesooja. Tänavu võib päikest nautida pisut julgemini kui mõnelgi eelnenud aastal: osoonikiht on üsna korralik. Kõrvetamine pole muidugi kohane ei köögis ega ranas.

SAJA AASTAT EEST

Sada aastat tagasi oli mai Tartumaal külmavõitu (kuu keskmine õhutemperatuur 9,2° C).

Sademeid oli veidi rohkem kui tänavu – 28 mm.

Õhutemperatuur kõikus -2,4 ja 26,9 kraadi vahel.

Kolmel päeval kõmas Tartus kõu.